

venialitat [Lab.]. *Venialment* [Belv.].

VENERI, pres del ll. *venērius* 'pertanyent a Venus i a l'amor'. □ 1.ª doc.: Belv. (*venēreo* -eri, 1911, Vogel, DOrt.

Venerenc [Fiameta]. *Antiveneri* [-ēreo] [Labèrnia 1839]. *Venust* [Corella, c. 1490], pres del ll. *venustus*, -sta, -stum, 'formós', derivat del nominatiu *Venus*; +*invenust* 'de bellesa imperfecta', terme líric del temps barroc: «Crià la mà poderosa / la fàbrica universal / *invenusta* y desigual, / mes al fi, maravellosa / ---», dècima dedicatòria de la *Pràctica de celebrar Corts*, de Ll. de Peguera (Bna. 1632); *venustar* [Corella], *venustat* [S. xv, Egidi Romà], ll. *venustas*, -atis; metonímicament s'ha usat aplicant-ho a les gràcies nues del ventre femení: «la seva germana la despullà --- gentil com era --- —Que ets maca Madalena! —digué embadalida --- —Cuita que si venia algú --- li respongué --- mentre --- cobria púdicament els rínxols de la *venustat* daurada. En poca estona va quedar vestida com un carlí la gentil Madalena ---», Coromines (*Silèn XVII, O. C.*, 87b40).

Venge, V. *venjar* *Venguda*, -gut, V. *venir* *Vènia*, V. *venerar* *Venial*, V. *venerar* i *revenial* (VENIR) 25 *Veninós*, V. *verí*

VENIR, del ll. *VENIRE* id. □ 1.ª doc.: orígens.

«*Veng* un jove om estar, per nom, Joan de Sen Climentz, que era natural de Za Co<r>rit, e pres-lo per 30 quelcom d'aver que-s avie, e pres z'aver seu, e ---», doc. S. XII, Alt Cardener (PPujol, *DocVgUrg.*, 4.31); «N. Sr. dix aquesta paraula per semblant --- Aquella sement que caðeg sobre la pedra e fo seca --- demostra la paraula de Déu, qui cað e'l cor de l'om, e *ven* 35 Diable e la tol del cor, per zo qar no à --- caritat ---» *Hom.*, 3r6.

I al S. XIII. «Al *venir* los hòmines de Vilafranca, albergaren als Pujals---al *venir* adés de Belvis---els hòmines de Vilafranca albergaren ab nós, al *venir* del primer boage ---» Alt Conflent, princ. S. XIII; «R. Fogeta dix, can En Soler ere malaute, que tramesesen aN Foget que *ving*<u>és, e can él *venie* ere prim son pasad, e viu les portés del castel desencadenar ---» en el procés dels heretges de Gósol, a. 1250 (PPujol, ib., 7.13, 15.7). «--- Quant lo rey --- s'anava deportant cavalcant --- sots la vila d'Ostalric, *venc* tost un misatge devant ell --- e dix-li --- —Albíxeras ---! --- sta nit --- de Bna. quant jo-n partí, éran --- arribades 30 galeres --- de Sissília ab En Roger, qui és almirall ---», 50 Desclot (§ 165, NCI, v, 106.28).

El ll. *VENIRE* no tenia ben bé el significat que li ha quedat en català (i molt menys coincidia amb el del cast. i port. moderns), car el seu radi semàntic a nosaltres moderns ens sembla sovint confondre's amb el de *IRE*. No serà de sobres recordar que ve d'un verb general en les llengües indoeuropees d'arrel *g^um-īō* (>*uem-jo*> *venio*), i que si el germ. *KUEMAN*/*KUMOM*, el cèlt. *BEN-* i l'hitita *wā(MI)* tenen un sentit com ara 'venir', d'altra banda el gr. *βαλνω*, l'indo-irani *gámati*/

jamati, i el tocarí *çem* són equivalents aproximats de 'anar': un i altres, però, surten d'aquella arrel, comuna a tot l'indoeuropeu.

En realitat, tampoc en llatí es confonien els usos i significats de *ire* i de *venire*, però la distinció pertanyia més, o almenys originàriament, a la categoria aspectual de la gramàtica, tant o més que a una distinció semàntica a la manera moderna. *Venire* expressava generalment el que els lingüistes anomenen «aspecte determinatiu» o «determinat» i *ire* l'«aspecte indeterminat».

És a dir, que el verb *venire* expressava un moviment encaminat a un indret definit, mentre que el moviment expressat per *ire* no tendeix de per si cap a un indret precís, sinó més aviat expressa el paratge per on es va, la manera que hom va, el propòsit de l'anada etc. (en alguna mesura pot correspondre al matís de l'aorist grec ἔβην, i més clarament al de l'indeterminatiu rus *hoditi*, oposat a *idti* o *poiti*): *eo aliā viā, pedibus o equis ire, cubitum ire, sic eat quaecumque Romana lugebit hostem*. I en canvi *Athenas venit* (deia un romà que no es movia d'Itàlia), *ei venit in mentem, venire in conspectum alicuius*. D'aquesta manera *ire* sovint quasi era el mateix que el nostre *caminar*, i encara més era com *anar* en el sentit del cast. *andar* i el fr. *marcher*, mentre que *venire* expressava un moviment cap a un lloc cert, qualsevol que fos la posició que el subjecte parlant ocupés envers aquell indret.

Només és que com que en el llenguatge parlat de tota persona abunden sobretot les frases de moviment devers el lloc que ella ocupa, és natural que en totes les llengües romàniques hi vagi haver tendència a relacionar *VENIRE* amb els moviments cap aquest lloc, ús en el qual, ja en llatí, era impossible de servir-se de *IRE*, justament per mor del valor aspectual que hem formulat.

De tota manera, quasi totes les llengües romàniques, i ben netament el català, conserven la possibilitat d'emprar *VENIRE* per a moviments cap a un indret no ocupat pel qui parla, possibilitat que restava encara gairebé sense limitacions a l'època medieval, i que modernament ha quedat pràcticament restringida als moviments cap a la persona a qui parlem, o cap a la que parla, o als moviments cap a un tercer paratge quan es fan en companyia del qui parla o a on s'expressa una mera possibilitat d'anar. Així s'ha estat fent, fins avui, impertorbadament, en it., fr. i oc., com en la nostra llengua.

Llengües en les quals és tan possible i corrent de dir *vengo a te, je viens tout de suite, com digli che venga quà* o *dis-lui qu'il vienne*. Ben cert en català, p. ex., *vindrà a veure't cada dia, vols venir amb mi a veure'l?*; «Baixarem a les valls paradisiàques / --- / anirem pels jardins de les Hespèrides, / sota dels arbres de les fruites d'or: / Per què no *véns* amb mi?: / marxant tot sol, jo em canso pel camí / --- / marxant sense ella / m'enyoro pel camí: / per què no *véns*, noia gentil que adoro? / per què no *véns* amb mi?», 60 escrivia Coromines a la seva promesa, any 1900 (O. C.,